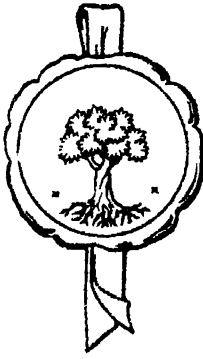


# Hollands Noorderkwartier



h  
c  
s  
b



NIEUWS VAN HET BESTUUR

Bij de aanvang van het nieuwe seizoen willen wij U ons jaarprogramma aanbieden en daarbij leden en belangstellenden uitnodigen voor de nieuwe bijeenkomsten.

We hebben getracht boeiende onderwerpen te vinden en deskundige sprekers aan te trekken.

ALLE BIJEEKOMSTEN WORDEN GEHOUDEN IN RESTAURANT "DE HOORNSE VAART", Hertog Aalbrechtstraat 4, achter STATION ALKMAAR NOORD.

ALLE AVONDEN BEGINNEN OM 20.00 UUR EN DE TOEGANG IS GRATIS.

JAARPROGRAMMA

Donderdag	8. 9.1988	Contactavond.
Donderdag	20.10.1988	Th.B.Roep: "De Doopsgezinden in het algemeen en die van Alkmaar in het bijzonder".
Maandag	14.11.1988	Joh.Wigmans: "Het Kadaster".
Donderdag	9. 2.1989	G.Valk: "Halen de archieven het jaar tweeduizend"?
Maandag	6. 3.1989	Jaarvergadering met contactavond.
Donderdag	13. 4.1989	H.M.Aben-Nederpelt: " Over de Duitse grens"!

De eerste drie avonden worden in dit boekje wat nader belicht.

De contactavond op 8 september spreekt voor zich. Een ieder neemt die avond zijn spullen mee, zijn kaartsysteem en/of kwartierstaat. Onderlinge uitwisseling is van groot belang en U krijgt er ruimschoots de tijd voor. Er mogen vragen gesteld worden voor de microfoon, de boekentafel staat weer tot Uw beschikking en de "Ledenservice" heeft weer nieuwe gegevens. Introducees zijn van harte welkom!

20 October, de Doopsgezinden. De heer TH.B.Roep, geoloog van beroep en docent aan de V.U. hebben wij bereid gevonden om over dit onderwerp, waar veel vraag naar was, te komen spreken.

Een korte inhoud van de lezing:

"Na kritiek van de Humanische Christenen (als Erasmus) en de aanklacht van Luther begint de geschiedenis van de Reformatie in Nederland, vooral met de stormachtige opkomst van de Dopers.

In de begintijd (na 1530) liepen er diverse stromingen onduidelijk door elkaar: Mystici's, weerlozen en revolutionairen.

Drie rampen troffen het vroege Doperdom, de stichting van het nieuwe Jerusa-lem (Munster 1535), intense vervolging door de overheid en later ook interne verdeeldheid.

Een overzicht zal worden gegeven van de Doopsgezinden in Nederland in het algemeen, aan de hand van de Alkmaarse Doopsgezinden van 1530 tot heden. Aan de orde komt onder meer iets over hun geloof, economisch leven en familie verwantschappen en de speciale problemen bij het uitzoeken van Doopsgezinde families.

Door het werk van mannen als Menno Simons (1496-1561) en Hans de Ries (1553-1638) evolueerde het Doperdom in de huidige meer rechtzinnige "Mennonieten" van U.S.A., Canada en Paraguay (vnl. Russische vluchtelingen, die op hun beurt afstamden van 16e eeuwse vluchtelingen uit de Nederlanden) en de meer "vrijzinnige Doopsgezinden" in Nederland.

In Nederland zijn het 19e eeuwse Socialistische Pacifisme en recente stromingen als D.K.V. en Antimilitairisme niet te begrijpen zonder het Doperse gedachtengoed van Christelijke weerloosheid en de duizenden martelaren.

Tot zover het begeleidend schrijven van de heer Roep.

Op 14 november spreekt voor ons de heer Joh. Wigmans over de organisatie van de Kadasterarchieven. De heer Wigmans is medewerker van het Rijksarchief te Haarlem. Onder meer komt naar voren:

1e. Wat zit waar?

2e. Hoe kan men in de archieven onderzoek doen?

3e. Wat is de betekenis van het kadaster voor het stamboomonderzoek?

Aan de hand van voorbeelden wordt duidelijk gemaakt waar de onderzoeker op moet letten.

De andere drie onderwerpen zullen wij in het boekje van januari toelichten.

#### NIEUWS VAN DE JAARVERGADERING

Tijdens de jaarvergadering heeft een bestuurswisseling plaats gehad.

De heer R. Dojes heeft zijn bestuurlijke functies neergelegd en dat waren er heel wat. ten eerste onze afgevaardigde bij het hoofdbestuur, ten tweede onze P.R.man. Ten derde onze chauffeur met auto voor hen die naar Naarden wilden en ten vierde onze hulp bij het vouwen en nieten van dit boekje. Gelukkig blijft de heer R. Dojes onze vereniging trouw, we hopen zo af en toe nog eens een beroep op hem te kunnen doen.

Zijn plaats achter de bestuurstafel wordt nu ingenomen door de heer A. Wester, Benedenweg 282, te St. Pancras.

De samenstelling van het bestuur is nu als volgt:

Voorzitter en afgevaardigde hoofdbestuur: J.J. Kaldenbach, Amstelstraat 18  
1823 EV Alkmaar. Tel: 072- 123029.

- Vice-voorzitter en penningmeester: A.Happe, Kennemerstraatweg 379,  
1851 NE Heiloo. Tel: 072- 331416.
- 1e Secretaris: A.Stierp-Impink, Past.H.C.Maatstraat 4, 1829 BK Oudorp,  
Tel: 072- 126802.
- 2e Secretaris: A.de Reus-Vredenburg, Frieseweg 12, 1823 CD Alkmaar,  
Tel: 072- 124755.
- Bestuurslid en plaatsvervangend afgevaardigde: W.Hermanus-Schipper,  
Wipmolen 10, 1823 GB Alkmaar, tel: 072- 154716.
- Bestuurslid: G.Erkamp-Opdam, Breedelaan 18, 1051 MD Heiloo,  
Tel: 072- 331064.
- Bestuurslid: A.P.Wester, Benedenweg 282, 1834 BD St.Pancras,  
Tel: 072- 623429.

VAN ONZE PENNINGMEESTER

Financieel overzicht over het jaar 1987 en de begrotingen over de jaren 1987 en 1988 van de afdeling "Hollands Noorderkwartier" van de Nederlandse Genealogische vereniging. De begroting voor 1988 is door het hoofdbestuur goedgekeurd.

	Uitgaven 1987	Begroting 1987	Begroting 1988
Zaalhuur	f --,--	f 150,--	f 150,--
Sprekers, incl. reiskosten	f 347,80	f 450,--	f 325,--
Convocaties, kant. benodigh.	f 937,71	f 650,--	f 900,--
Bestuursk. Telef. Secr. etc.	f 166,60	f 350,--	f 300,--
Propaganda activiteiten	f 200,05	f --,--	f 100,--
Eigen blad	f 250,--	f 250,--	f 250,--
Rente        -/-	f 2,21	f --,--	f --,--
	<hr/> f1.899,95	f1.850,--	f2.025,--
Reiskosten land. vergad. niet t. laste. v. d. afd.	f 105,10	f --,--	f --,--
Extra budget jub. vier.			f 250,--
	<hr/> f2.005,05	f1.850,--	<hr/> f2.275,-- -----

\*\*\*\*\*

VAN DE JUBILEUMCOMMISSIE

U bent vast wel nieuwsgierig hoever de plannenmakers in de jubileum-

commissie gevorderd zijn. We kunnen U vertellen, dat er in de bak "ingekomen stukken" verschillende toezeggingen liggen om mee te doen aan de historische markt.

Verskillende werkgroepen zullen worden gevormd. De groep "HORECA" zal een kraam op de markt bemannen om de medewerkers van koffie, broodjes, soep e.d. te voorzien. Een werkgroep "LICHT EN GELUID" is gewenst, een "OPRUIMPLOEG" vóór en ná de markt, een "INRICHTINGSPLOEG" en een "COMMISSIE VAN ONTVANGST" en wat er verder allemaal nog te regelen valt. We zullen Uw hulp hard nodig hebben. U kunt zich opgeven op de avonden of telefonisch bij een van de bestuursleden.

KWARTIERSTATEN...KWARTIERSTATEN.....KWARTIERSTATEN....KWARTIERSTATEN

Alhoewel de jubileumcommissie reeds enkele tientallen kwartierstaten heeft ontvangen, is die van U nog steeds welkom! Indien U met problemen worstelt kunt U altijd onze hulp inroepen.

Zet U wel even uw eigen naam en adres achter op uw kwartierstaat, dat is wel zo gemakkelijk.

TIP VAN DE PROPAGANDADIENST

Onderzoekruildienst [ORD] Utrechtseweg 100 3818 EP Amersfoort Tel: 033- 11762
--

DEELNEMERS VAN DE ORD zijn leden van de N.G.V. die andere leden onderzoek willen laten verrichten en daarvoor als tegenprestatie zelf in de eigen omgeving onderzoek doen voor andere leden.

De centrale van de ORD registreert vraag en aanbod, en bericht de deelnemer daarover. De ORD draagt geen verantwoordelijkheid voor de afspraken en voor de kwaliteit van het onderzoek.

Hoe word je deelnemer?

VERMELD	Naam, voorletter, N.V.G. nummer, adres, postcode, woonplaats. Archieven, waar U onderzoek wilt laten verrichten. Archieven, waar U bereid bent onderzoek te doen.
---------	---

Stuur deze gegevens naar bovenstaand adres.

De nieuwe deelnemer krijgt bericht van de ruilmogelijkheid, die er voor hem/haar zijn.

U kunt Uw opgaven ook wijzigen, zodat er nieuwe ruilmogelijkheden ontstaan.

!! Bij correspondentie, ook over de ORD, moet U een postzegel voor antwoord insluiten!!

De CENTRALE geeft zelf geen antwoord op genealogische problemen.

\*\*\*\*\*

BOEKBESPREKING

DE EGMONDSE BADBODE, een heruitgave van de voornaamste exemplaren van dit wekelijks verschenen blad, uit de periode 1869-1938 bijeen gebonden tot een prettig leesbaar geheel. Aanwezig in het Alkmaars archief.

Voor de genealoog is dit een prachtige bijdrage, met niet alleen bijzonderheden en stukjes geschiedenis over de Egmondse, naamlijsten van pensions, gemeubileerde villa's en verhuur van kamers, maar ook lijsten van badgasten en hun woonplaatsen!

Om een voorbeeld te noemen:..... In de vorige eeuw logeerden in hotel "Zeezicht", de heer en mevrouw C.J.G.Booy met hun zoons, afkomstig van Den Helder. Uit Amsterdam worden vermeld de dames Sterken, uit Londen de heer Kalkhoven.

De heer J.Boeke en echtgenote uit Alkmaar..... En in het dorp zelf.... de familie Plate uit Rotterdam, de familie Orbaan van Amsterdam, de wed. F.L.W.Molijn-Schäffer uit Nijmegen, mej.J.Huges uit Sappemeer, uit Groningen Mevr.R.Meyer-Boeckhorst met haar dochters en de wed. Sluyter en kinderen uit Zwolle.

Op 1 augustus 1900 logeerden in het dorp de hele familie Stokkink uit Amsterdam, F.Stelts uit IJmuiden, B.Driessen, H.Hanekoot, J.D.Maarleveldt en K.Stol, allen uit Den Helder.

De vijfkoppige familie S.Hepkema uit Leeuwarden logeerden er in 1922, evenals H.A.Hubbink met 4 personen uit Bussum en Baron en Baronesse van Heemstra uit Bilthoven.

Mevr.de Jong uit Almelo, de fam.G.Buis uit Dieren, de familie Veriegh uit Utrecht, de familie Guggenheim uit St.Gallen,Zwitserland.....enz.enz. Dit is slechts zo hier en daar een greep uit een heel boek met allerlei namen, een genealogisch smulfestijn!

\*\*\*\*\*

MEDEDELING: Er verschijnt circa augustus 1988 bij Uitgeverij Bolwerk te Utrecht "Het Historisch Kadaster van Egmond aan Zee", door W.J.van den Berg geschreven. Deze uitgave bestaat uit twee delen en behandelt de bouwgeschiedenis van het dorp met de geschiedenis van alle huizen en gebouwen en hun opeen volgende eigenaren van 1619-1838.

In ruim 1260 gezinsreconstructies tot 1811 wordt de bevolking gepresenteerd met volledige opgave van dopen, huwelijken en begraven, met o.a. beroepen, openbare ambten, testamenten, boedelbeschrijvingen, huismerken,

etc. Het geheel is voorzien van gedetailleerde kaarten en een alfabetische index met meer dan 8000 namen. Het is een aansluiting van het kadaster van de Binnen-Egmond van 1602-1811, dat inmiddels geheel is uitverkocht. U kunt het boek bestellen door opgave bij Uitgeverij Bolwerk, Keukenstraat 29, 3512 NE Utrecht. Voor particulieren bedraagt de koopprijs plus verzendkosten f 155,--. U kunt ook vermelden of U belangstelling heeft voor een herdruk van "Het Historisch Kadaster van de Binnen-Egmond."

\*\*\*\*\*

#### OUD SCHRIFT LEREN LEZEN VOOR BEGINNERS.

Het gemeentearchief organiseert dit jaar weer een cursus Paleografie [OUD SCHRIFT] voor beginners.

De cursist zal getraind worden in het lezen en begrijpen van Nederlandse handschriften vanaf de 13e tot en met de 18e eeuw en tevens op de hoogte worden gesteld van de inhoud van diverse gebruiksmogelijkheden van de archieven.

De cursus duurt 12 avonden en loopt van 19 september tot en met 19 december. De lessen worden gegeven in het archief gebouw, Oudegracht 247, 1811 OG Alkmaar. Tel: 072- 11 93 49.

U kunt zich aldaar schriftelijk of telefonisch opgeven.

Het lesgeld bedraagt f 89,--, inclusief lesmateriaal.

\*\*\*\*\*

#### DE GENEALOGISCHE VERENIGING PROMETHEUS TE DELFT

organiseert op 1 oktober 1988 een Nationale Genealogische Dag in verband met hun 15-jarig bestaan. Naast een officieel programma, waarvoor U zich van tevoren moet opgeven door storting van f 17,50 op postrekening nr. 3453233 t.n.v. Genealogische Vereniging Prometheus, Delft, wordt er in het Aulacomplex van de Technische Universiteit Delft, Mekelweg 1 te Delft, een informatiemarkt opgezet. Op deze markt zullen genealogen, genealogische en historische verenigingen, archieven, antiquariaten, uitgevers e.d. uit Nederland en België met een groot aantal informatiestands aanwezig zijn. Er zullen ook demonstraties worden gegeven, waarbij de mogelijkheden van verschillende computersystemen voor de genealogie worden getoond. Een folder met meer informatie ligt ter inzage bij de redactie van dit blad.

\*\*\*\*\*

## KONING OF BAKKER ???

De heer Christiaan Koning uit Hilversum zoekt contact met leden van "Hollands Noorderkwartier", die ook de namen 'Koning' en/of 'Bakker' in hun kwartierstaat hebben.

Hij zelf is met zijn onderzoek aangeland bij Pieter Willemsz Backer, gedoopt in Grootenbroek 22.03.1676, doch zet bij het jaartal een vraagteken. Hij veronderstelt verder, dat de bedoelde Pieter Willemsz Backer (tr.Grootenbroek 31.10.1699 Trijntje Dols) waarschijnlijk een zoon is van Pieter Willemsz Backer en Lijsbeth Willems. De namen Koning en Backer worden door elkaar gebruikt.

Het resterende deel van zijn genealogie heeft de heer Koning meegestuurd en kan bij de redactie worden ingezien.

Adres van Christiaan Koning, van Ostadelaan 40, 1213 EK Hilversum.

Tel: 035- 23 25 84.

---

 VOLKSGELOOF EN KWAKZALVERIJ

Een advertentie in een krant van 7 januari 1723 onthult ons dat de heelmeesters er zonderlinge praktijken op na hielden.

Het volgende wordt bekend gemaakt: "Condradus Kisselius, medisch docter tot Oost-Zzandam op de Bloemgraft, alwaar een zeer expert medicament, zeer dienstig en onfeilbaar voor zwangere vrouwen, dewelke in arbeid zijn, om dezelve door dit hulpmiddel een gemakkelijke en spoedige verlossing te bevorderen, welk middel aan alle noodleyderessen voor een civiele prijs, doch de arme en onvermogene die 't begeert, voor niets, te bekomen is."

Op 29 januari 1718 werden in dezelfde courant kopers gezocht," Voor een neringrijke apothekers- en chirurgijnenwinkel te Wormer, nagelaten bij de overleden Mr.Adriaan de Bruyn, nevens het huis en erve, waarin de nering wel 50 tot 60 jaren is gedaan, voorzien met verscheidene fraaie kamers, alsmede een regenwatersbak.

Iemand gading daarin hebbende, vervoegt zich bij Bruin Willemse, koster of Klaas Adriaansz, 'Groenlands Commandeur', beiden tot Wormer."

Voor f 18,-- per jaar werd met de dorpsverheid of diaconie een accoord gesloten om "Nooddruftige" lieden bij ziekte en kwalen bij te staan.

Mr.Jacob van 't Wuiver, een voorganger van Mr.Pieter Kas verbond zich in 1761 deze armenpraktijk als volgt te vervullen:" Het verzorgen van hun ziektes, hoe dezelve ook zouden genaamd werden, 't sy vuer in 't been,



bil of arm, sere hoofden of kanker, sonder daarvoor in rekening te brengen, zelfs geen windsels of sterke drank. Zijnde 't scheren daaronder begrepen."

Als men dit leest krijgt men geen hoge dunk van de medische bekwaamheid van die dagen. Dat er soms kritiek werd geoeffend op de behandeling worden we onder andere gewaar uit een klaagschrift van de Krommenieër Haan, die in 1769 de praktijken van Mr.Kessler aan de kaak stelde, met name wat zijn behandeling van de weeskinderen aanging. Hij wees er daarbij op dat de "schurft-heid en zere hoofden aldaar (het weeshuis) meer en meer aan het toenemen zijn". Nog in de vorige eeuw woedden er herhaaldelijk cholera- en typhus epidemieën. De Zaanrijkse Neeltje Mulder beschrijft, hoe omstreeks 1813 alleen al aan het Arie de Bruynspad aldaar, zeven buurtgenoten aan cholera overleden. Vader Mulder plaatste op de drempel een komfoor waarop een pan met teer pruttelde. Iedereen die naar binnen ging of de woning verliet, moest in de pruttelende teer roeren om de kwade stoffen te verdrijven. Het schijnt nog geholpen te hebben ook, want zelf bleef de familie van de cholera verschoond.

In 1860 was er weer een cholera epidemie. Bij het ruimen der graven in de Zaanstreek werd later ontdekt, dat enkele slachtoffers schijn dood zijn geweest, daar zij gezien hun houding nog wanhopige pogingen hadden ondernomen om de deksels van hun doodkisten op te lichten.

Uit: "De Zaanstreek, bakermat van industrie",  
door G.Grandiek.  
Ingezonden door Mevr. H.Zonneveld-Aupers.

Mevr.Zonneveld-Aupers heeft weer enige jaargangen van het tijdschrift "Ons Amsterdam" te koop. Nadere informaties telefonisch nr.: 02267-3948.

\*\*\*\*\*

### EN HET GEBEURDE IN EGMOND-BINNEN

Schepenen der vrije Heerlijkheid Wimmenum kwamen bijeen op 22 oktober 1715 volgens boek O.R.L.2134 en het volgende werd opgeschreven:

-" Alsoo Heyndrickje van der Hoeven, geboortig van Oldenzeel, oud 22 jaren, tegenwoordig gedetineerde op de slote van Egmond, buiten pijnen en boude van ijsere bekennt heeft, dat sij ten tijde van twee jaren eerwaarts met haar man, genaamt Jan Kloosterman heeft gevagebondeert onder een

troep zogenaamde heydens of egyptenaars ende sich met beedelen gevvert, alsmede dat sij op donderdag laatstleden met een sekere vrouspersoon van die bende, tot Egmond-Binnen heeft wesen beedelen.

Als wanneer hetselve vrouspersoon genaamt Maastrigtse uyt de sack van een dorscher eenigh gelt stal, waarvan sij aan de gedetineerde een gedeelte gaf; welke saken in een land van goede coalitie niet gedooft kunnen werden. Soo is 't, dat schepenen van de vrije Heerlijkheid Wimmenum als geoctroyeerde leenmannen gehoord hebbende den eys en conclusie van Adriaan Knegten als president van 't selve collegie, vermits de absentie van de heer Baillu ende verder gelet wat ter materie dienende was en konde moveren regt doende uyt de naam ende vanwege de Ed.Groot Mog.Heren Staten van Hollandt ende Westvrieslandt de gedetineerde bannen uyt de voorz.Vrije Heerlijkheid voor de tijd van twee jaren sonder midderwijl daarin te mogen komen op pene van swaardere straffe.....

Condeneren wij haar dus in de kosten en misen van justitie.

Aldus gepronuncieerd bij de leenmannen adriaan Knegten, cornelis Briefjes, Pieter Buyck, Gerrit Rancken en Jacob Tesselaar."

Waarom de naam van de gedupeerde dorser niet is genoemd, blijft een open vraag. Misschien toch niet willen weten dat hij met de Maastrichtse te nauw in contact is geweest ?

Ingezonden door Mevr.G.Erkamp-Opdam.

\*\*\*\*\*

#### EEN SPAARBANK IN ALKMAAR.

Van de heer D.ter Haak, Pr.Bernardstraat 2, 2181 RK Hillegom, oud-medewerker van de Nutsspaarbank, ontvingen wij op ons verzoek een beschrijving van de geschiedenis van de Nutsspaarbank te Alkmaar, met vermelding van de personen, die daarbij een rol hebben gespeeld.

We geven U een korte samenvatting van die beschrijving. Het volledige verhaal ligt ter inzage op onze verenigingsavonden.

Na een gunstig advies van een onderzoekscommissie van de Maatschappij tot het Nut van het Algemeen en de medewerking van het stadsbestuur werd op 11 november 1818 een eerste Bestuur voor een Spaarbank benoemd.

De leden waren: Mr.M.A.Daeij, Tn.H.Blom Sn, Mr.J.C.Baron de Tour, Mr.D.van Foreest, Mr.B.van Laar, C.J.Ouwens en als thesaurier de heer Jacob Josias de Lange.

De eerste zitting werd gehouden op 1 maart 1819 in een lokaal van de Stadstimmerwerf. Deze zitting werd op 15 februari 1819 in de Alkmaarsche

Courant aangekondigd, waarbij B.van Laar tekent als secretaris.

In 1830 gaat het, tengevolge van de Belgische Opstand, achteruit met de Spaarbank. Een definitieve liquidatie volgt in 1836, waarbij de nog overgebleven spaarders hun volledig tegoed werd uitbetaald.

In 1847 besluit men wederom een Spaarbank op te richten. De heer W. Cohen wordt voorzitter, de heer H.Coster Hz. wordt secretaris en Cornelis Johannes de Lange wordt de penningmeester.

Tijdens de eerste zitting op 27 juni 1847 waren aanwezig de commissarissen: H.H.W.Cohen, C.J.de Lange, H.Coster Hz., G.Luymes, J.M.Benteim, W.G.ten Houte de Lange en C.C.R.van Vloten.

De bank groeide langzaam, de kassiersfirma Coster en van Leeuwen veroorzaakte in 1886 nog enige beroering door haar betalingen te staken.

Omstreeks 1900 drong de gemeente-ontvanger, de heer G.G.Vonk, aan op de modernisering van de administratie.

Op 16 oktober 1901 kwam er in een vergadering een voorstel van de heer G. Looman ter tafel betreffende de aankoop van een eigen gebouw. Er volgde nu een reeks nieuwe ontwikkelingen. Tot dusver werden de werkzaamheden geheel belangeloos verricht. Op 2 februari 1902 werd de eerste betaalde kracht aangesteld, te weten de heer H.Sellemans, gepensionneerd hoofd van een openbare school en leraar M.O.boekhouden. Toen hij overleed in 1911 werd hij opgevolgd door zijn zoon A.Sellemans.

Het gebouw aan de Nieuwesloot werd gebouwd door ingenieur J.G.van der Steur uit Haarlem, met als aannemer J.Dorregest.

Vele mensen hebben in dit gebouw gewerkt. Hier volgt nog een kleine opsomming van mensen uit het eerste uur:

H.J.Vonk [1912,directeur]; J.Schoorl [1926 directeur]; K.Koenot [1937 assistent en in 1970 in de directie]; C.G.Zaadnoordijk [adj.boekhouder 1911-1925]; C.E.Muhring-Dorenbos [assistent 1925-1937]; J.R.M.Adolf [assistent 1926-1937]; S.Bruyn [boekhouder 1927-1942]; C.E.Mijlhof [assistent en boekhouder 1930 tot zijn pensioen, overleden 1987]; Mej.M.C.Nederveen, [assistent en kassierster 1934 tot pensioen 1943]; S.Koster [conciërgébode 1902-1927]; C.Termaat [idem 1927-1944]; N.de Haan [idem 1945- ? ]

In 1987, precies 170 jaar na de oprichting van de Nutsspaarbank te Haarlem, met de nutsspaarbank te Workum de oudste Spaarbank in Nederland, werd de Nutsspaarbank West Nederland opgenomen in de Verenigde Spaarbank.

\*\*\*\*\*

DE VEEPEST TE KOEDIJK IN 1769 / 1770.

De veeziekte, bekend als runderpest of veepest, bracht aan de veestapel rampzalige verliezen toe. Er waren in de 18e eeuw drie perioden waarin deze ziekte optrad, n.l. in 1713, 1744 en 1769.

Van de laatste periode is bekend dat door de dorpsbesturen regelmatig opgaven betreffende de omvang van de ziekte moest worden gedaan aan het regionaal bestuur.

Van Koedijk is over 1769 / 1770 zo'n opgave bewaard gebleven, waarin alle veehouders met hun veestapel genoemd zijn.

In de periode 1 oktober 1769- eind januari 1770 waren er in dit dorp van de 1434 runderen 1007 ziek geworden. Daarvan stierven er 623. Veel boeren waren hierdoor sterk verarmd en de landhuren en de landprijzen daalden daardoor tot een dieptepunt.

Hier volgt de lijst van veehouders. We publiceren hier alleen de namen. de aantallen vee van ieder kunt U op het originele bericht bekijken op de boekentafel.

Pieter Geus	Gerrit Schoen	Claas Hillebrandsz
Cornelis Bakker	Barth Crook	Jan Jansz Butter
Jac.Boldewijn	Corn.Cl.Bakker	Arie Cl.Bakker
Wed.Jan Poulis	Jan Miesz Glijnis	Jan Meeg
Claas Bakker	Pieter Hartland	Arie Meeg
Cornelis Stam	Neeltje Gerrits	Jan Krook
Dirk Borsenius	Pieter Cl.Boldewijn	Willem Bakker
Dirk huyberts	Maartje Cornelis	Cornelis Jacobsz
Cornelis Duyn	Pieter Visser	Abram Schuytemaker
Jan Kroon	Cornelis Smit	Jan Timmerman
Jan Hart	Dirk Dekker	Pieter Cl.Bakker
Gert Gerritsz	Dirk Aerjensz	Pieter Jsz.Molenaar
Jan Miesz	Jan Dirksz	Arie Molenaar
Pieter Amelisz	Pieter Hanse	Klaas Beets
Dirk Jongkees	Jac.Volkers	Jan Klufft
Warn.Croonenberg	Cornelis Pover	Corn.Olewayer
Jan Jacobsz	Maarten Mulder	Wm.Timmerman
Pieter Smit	Cornelis Rus de Oude	Dirk Nirop
Willem Hijlig	Cornelis Rus de Jonge	Jan simonsz
Jacob Beers	Jan Men	Pieter Jansz IJff
Cornelis Pietersz	Cornelis Lourisz	Jan Cloosterboer
Willem Cool	Jan de Groot	Sasker Pietersz
Aris Hoogwater	Jan Stam	Arie Koningh

Pieter Corn.Butter	Wm.Pietersz	Simon Boender
Wed.Jac.Butter	Jan Hartland	Jan A.Kuyper
Garment Pietersz	Jan Hend.Brussel	Klaas Kuyper
Cornelis Visser	Corn.Sinter	Jan Joosten
Pieter Rus de jonge	Pieter Rus de oude	Jan Nierop
Jan Kl.Appetijd	Gerrit IJffsz	Ijff Bouwens
Jan C.Butter	Simon Goyer	Joost Klaasz
Pieter Burger	Hendrik hartland	JAN Jacobsz
Pieter Jac.Butter	Pieter Lourisz Rus	
Pieter Aarsz	Pieter Diepsmeer	

Deze opgave werd op 13 oktober 1770 gedaan door de secretaris Andries Bootsman en hij schrijft erbij: "Het is, God zij geloofft, thans hier genoegzaam stil. De beesten die nog ziek zijn, zijn twee calveren welke aan de beterhand zijn en staan op een stal waarop de besmettelijke ziekte voor het overige naal is afgeloopen. Onder de gezond gebleevene zijn ook nog diverse welke vóór de maand oktober 1769 gebeterd zijn."

Uit een opgave over de maand februari 1770 blijkt dat de twee kalveren toch ook nog gestorven zijn.

In april 1770 werden er nog weer drie beesten ziek van Pieter Burger, maar die zijn weer beter geworden.

Latere berichten betreffende de veepest komen in dit archief niet voor.

We mogen dus aannemen dat na april 1770 deze bange periode voor de Koedijker boeren beëindigd was. [bron: Oud archief Koedijk inv.nr.40]

Ingezonden door J.P.Geus.

\*\*\*\*\*

.....OPROEP.....,OPROEP.....,OPROEP.....

Wie heeft afbeeldingen [tekeningen, foto's] van de overtoom, sluis en de herberg genaamd "De Zeswielen" gelegen aan de Hoornse Vaart te Oudorp-Alkmaar?

Alle informatie is welkom bij de redactie, adres Frieseweg 12 Alkmaar.

\*\*\*\*\*

BEWIJS VAN DE ONVERSCHROKKEN EN VADERLANDS-  
LIEVENDE HOUDING VAN DIE VAN WARMENHUIZEN  
ROND 1573

- "Wij Dirck Jansz, Jan Jansz Pap, Jan Heyndricksz, inwoonders der stede van Alcmaer en Aris Cornelisz voor Huysweert, doen condt eenen yegelijcken die 't behoort ende certeficeeren mits deesen voor de waerheyt ten versoucke van die van Warmenhuizen, hoe dat waer is, dat die van Warmenhuizen hem seer 'vroom' gedragen hebben tot verscheidene reisen in 't wederstaan van de vyant in de schans tot Schoreldam ende hebben ook ten tijde van alarm hen goedwillig in alder ijle voor des vyant laten vinden, latende hen ook niet verdrieten [als die vyant Coedyck inne genomen hadde] de tijd van omstreeks zes dagen in de voornoemde schanse zonder daeruit te gaan met haare ganse gemeente stille te blijven liggen zo lang tot hopman Schetter hem luiden met zijn volk te hulp gekomen is."

De getuigenis gaat verder met de sterkte van hopman Schetter, die 300 man is geweest en door die van Warmenhuizen gevoed, van wapens voorzien en geheel op de dorpskas geleefd hebben veertien dagen lang. Dat toen Schetter en zijn mannen vertrokken waren Monsieur de La Garde met vier vendels Franchoise soldaten, bestaande uit 350 man, de vrouwen en jongens niet meegeteld, ook op de dorpskosten van Warmenhuizen gelegerd zijn geweest en wel gedurende 22 dagen.

Tevens vermelden de getuigen, dat het waar is, dat het voornoemde dorp de kosten heeft moeten dragen van kapitein Wijnand Louwen met zijn volk, waarvan het vendel groot was omstreeks 160 man, die ten behoeve van de schans tot Crabbedam geschikt waren.

En Jan Heyndricks voegt daar nog aan toe, dat hij uit monde van Schetters 'voerder' gehoord heeft als dat die 'voerder' voornoemd tegen zijn hopman zeide: "Ick wil mijn lijf liever waegen met die huysluyden van Warmenhuizen nae ick ze in vromigheyt bevonden hebbe dan met ettelijcke soldaten".

De getuigen zijn verder bereid dit onder ede te affirmeren desnoods rechterlijk daartoe 'verdaagt sijnde'.

Was getekend 2 november 1573 Jan Jansz Pap, Dirck Jansz Langedijk, Jan Heyndricksz en Arys Cornelisz.

Deze getuigenis, die op verzoek van de prins van Oranje afgenomen werd staafden de klacht van de Warmenhuizenaren over de vele onkosten die ze gehad hebben bij het voorzien van al de soldaten en ruiters van voedsel, 'wijn ende bieren, cruyt en loot en dan nog al 't vrouwvolk en de jongens niet eens getelt', en werd eveneens ondersteund door

schout en schepenen van Schoorl, met name Jan Sijmonsz, Jacob Willemsz. en Arien Allertsz., -buren en gedeputeerden van de dorpe van Scorel-, die getuigden over 'het seer vroom gedragen' van die van Warmenhuizen en zij voegden er nog aan toe, "Dat die van Warmenhuizen groter excessieve kosten gehadt hebben van soldaeten en ruiters ende andere knechten, meer dan drie ofte vier die naaste dorpe daer angekent zijnde".

Nog zo verklaren zij deposanten voornoemd: "Hadde die van Warmenhuizen niet gedaan, het Noorderlandt hadt van de vyant al overrompelt geweest."

Dit stuk was gezegeld door de schout Hendrick Dircksz, 2 december 1573.

Het is dus wel duidelijk dat het volk van Warmenhuizen ten tijde van de Spaanse aanvallen zijn mannetje heeft gestaan en dat de te hulp gesnelde troepen volledig door de dorpelingen werden gevoed en gehuisvest. Tevens van munitie voorzien en dat het verzoek van de dorpelingen om korting op de zeer hoge schotponden volkomen terecht was.

Wie er dan allemaal gelegerd waren in dat kleine Warmenhuizen om de schansen van Schoreldam en Krabbedam te verdedigen?

-Hopman Oude Jan Verschuieren met zijn vendel, groot 110 soldaten, 8 dagen elke soldaat 7 stuivers = f280,-

-Hopman Schetter, met een vendel van 300 man voor 14 dagen, volgens de berekening als boven f 1470,-

-Vier vendels Franchoisien, elk vendel 80 soldaten, 22 dagen = f 2464,-

-Hopman Wijnand Louwen met een vendel van 100 soldaten, 8 dagen = f 280.-

-Hopman Corput met een vendel van 200 soldaten, 4 dagen = f 280,-

-80 Ruiters met hun paarden en jongens, 8 dagen á f 2,- per dag = f 286,-

-Hopman Jaques met 150 soldaten, 8 dagen = f 420,-

-Zonder de wijven of kinderen, die nochtans in grote getale zijn geweest -mee geteld te hebben.

Ten tijde van deze briefwisseling was Hendrick Dircksz Schout in Warmenhuizen en de schepenen waren Corbelis Pietersz, Cornelis Aelbertsz, Jan Cornelisz, Pieter Hendricksz, Pieter Michielsz, Pieter Boyckisz en Jan Rensz.

De oudste stemgerechtigden van de gemeente waren Jan Willemsz, Thomas Willemsz, Rens Dircksz, Jacob Pietersz Dam, Jan Saskers, Pieter Hendricksz en Pieter Ryaertsz.

Gegevens ontleend uit Collectie Aanwinsten 339 Arch. Alkmaar.

Ook de heer J.P. Geus heeft over dit onderwerp geschreven. Een dezer dagen kregen wij een artikel van zijn hand, dat op de boekentafel ter inzage ligt.

\*\*\*\*\*

VERLICHTING

Alkmaar had reeds in 1683 openbare verlichting. Men gebruikte lantaarns, die gevuld werden met raapolie. af en toe werden er verbeteringen in de branders of de toediening van olie aangebracht, maar het voldeed goed. In 1848 waren er in Alkmaar 197 olielantaarns, die 1900 branduren per jaar hadden.

De gemeente Alkmaar had een contract over de openbare verlichting lopen met de heer Klaverweyde, dat op 31 juli 1852 zou eindigen. Ondertussen werden de vernieuwingen op verlichtingsgebied goed in de gaten gehouden. Dominee Bernardus Koning, predikant in Akersloot, experimenteerde met een nieuw soort verbranding met steenkoolgas. De smid C. Oostmeyer maakte voor de dominee een toestel, de hydrophore, waarin de verbranding van gas 'kracht' leverde [1811].

In 1815 begon de dominee zich voor gas als verlichtingsbron te interesseren. Arnold Willem Nicolaas van Tets van Goudriaan, de gouverneur van Noord-Holland, steunde zijn verzoek om financiële hulp voor de ontwikkeling van de hydrophore.

Naar aanleiding van een verhandeling over de zeer waardevolle nevenproducten van de steenkoolgasverlichting van de dominee in 1816, mocht hij proeven nemen in het Oude Mannen- en Vrouwenhuis op de Binnen-Amstel te Amsterdam. Daarbij was de fysisch instrumentenmaker, Hendrik Hen, de dominee bij zijn proeven behulpzaam.

In de grote zaal van het Oude Mannen- en Vrouwenhuis werden drie kronen met elk 12 á 14 lichtpunten ontstoken. Het was een mooi, zacht, wit licht! Vergeleken met het toestel van Friedrich Christiaan Accum [1769-1838] was het toestel van Koning [1778-1828] veel eenvoudiger en bovendien was er geen reuk van betumen [mengsel van koolwaterstoffen].

In Alkmaar deed in december ene heer Ukema een geslaagde gasverlichtingsproef, die toegelicht werd door Jan Carel Baron du Tour [1770-1829]. Ook te Middelburg, Zutphen en andere plaatsen van ons land werden proeven met het steenkoolgas genomen.

Op 'n enkele uitzondering na, werden er particuliere ondernemingen opgericht, die de exploitatie van gasverlichting op zich namen.

Voor Alkmaar waren dit drie Amsterdammers: de heren Ferrari, J. Zimmer en H.C. Holstz. Zij richtten op 17 september 1852 "Eene N.V. van Koophandel" op, onder de naam -Alkmaarsche pijpgaz Compagnie- kortweg A.P.C. geheten. Koning Willem III verleende zijn bewijs van goedkeuring al op 4 juli van dat jaar. De heer Holstz werd directeur van de N.V. en kwam in Alkmaar wonen.

Het Alkmaarse gemeentebestuur had de 'drie' concessie gegund met ingang van 1 januari 1853, de openbare verlichting te vervangen door steenkool-



gasverlichting, voor de duur van twintig achtereenvolgende jaren. Een terrein tussen de Paardemarkt en Stadsvest werd aan de pijpgazcompagnie in erfpacht afgestaan en voor een eventuele uitbreiding was er nog een aangrenzend terrein aan de Korte koningsweg beschikbaar.

De bouw van de fabriek werd gegund aan de Haarlemse firma Eibergen. Toch moest er nog onderhandeld worden met de heer Klaverweyde. De gasverlichting was nog niet klaar, met de bouw van de fabriek en het leggen van pijpen had men nog al wat stagnatie ondervonden.

En ondertussen moesten de Alkmaarders toch nog wel goed kunnen zien waar ze liepen.

Besloten werd het contract over de oude olievoorziening met de heer Klaverweyde te verlengen tot 1 januari 1853, dat nogmaals verlengd zou worden tot 1 maart van dat jaar.

En jawel, in de nacht van 1 maart onstak men de eerste door steenkoolgas verlichte lantaarn, die bevestigd was aan de gevel van de herberg "De Rode Leeuw" op de hoek van Oudegracht en Ritsevoort.

Aan het eind van dat jaar waren er 227 lantaarns in gebruik op gaslicht. J. van Vazen en J. Wijdeman hielpen met de bestrating en het leggen der gaspijpen.

P. de Moor en G. Hemmen werkten aan de uitbaggering van de Schelphaven en aan de Kolkbrug om een zinkstuk neer te laten.

En wegens het aanleggen van riolen, het maken van de wallen en het stellen van lantaarnpalen stonden de volgende personen op de loonlijst: 1852-1853 N.v.d. Pol, W. Prins, J.v. Drunen, J. Godijn, C.v. Leersum, Jan van der Meulen, C. Rietvink, G. Kromwel, A. de Raas, J. Pork en Jan van Heerden. Wat dominee Koning betreft, die kreeg van de minister van Binnenlandse Zaken de functie van Commissaris en in die hoedanigheid reisde hij naar verschillende Europese machinefabrieken.

En de oude lantaarnopsteker werd verleden tijd.

Toch willen we deze mensen nog eens voor het voetlicht halen.

Uit de periode 1725-1795 hebben we een aantal namen van die lantaarnopstekers gevonden en deze alfabetisch voor U gerangschikt.

Amerongen, Johannes van	Fobbe, Balthasar Adam
Balkenende, Barend	Glebelaar, Jurriaan
Berkum, Jacob van	Groen, Gerrit
Blom, Matthijs	Hummer, Gerrit
Coultre, Philip Jean François le	Leeuw, Jacob de
Dam, Barend van	Liekman, Klaas
Dumpel, Lammert	Maeren, Matthijs van
Dwars, Jan	Milligen, wille van
Elfrink, Barend	Munster, Sweer van
Elting, Jan	Nobbe, Rudolf Alb.
Eppinga, Hendrik (ook Eppinga)	Nulke, Dirk Willem

Oudeboom, Barend	Vriesman, Jacob
Pelt, Cornelis	Vuyst, Reinier (ook Vuyten)
Regter, Jan	Watervat, Pieter Ariënsz
Reuter, Matthijs de	Wit, Arie
Reynhards, Frederik Carel	Wit, Cornelis
Ryke, Simon	Zwanenburg, Jan
Schuurman, Gerbrand	
Tuyl, Gerrit van	
Volekrs, Pieter	
Vries. Dirk	Gegevens ontleend aan: Stádsarch.Alkmaar
Vries, Jan Dircksz de	inv.nr.303 en 1677.

Geraadpleegde literatuur:

"Alkmaar Verlicht", door L.N.Kouwenberg.

Gedenkschrift van de Gemeente Gasfabriek, met fragmenten.

Geschiedenis der gasverlichting in Nederland, door ir.J.Mac.Lean.

Met dank aan de heer G.Kraay van de N.V.Gasvoorziening Kpp Noord-Holland.

\*\*\*\*\*

#### EEN STERK STUK IN HET ARCHIEF.

In het oud-archief van Oudorp, inv.nr.10 kunt U dit sterke stuk vinden. Het is getiteld: Gaarboek van dorpsomslag. Men zou verwachten dat dit een boek is over de omslag voor de Oudorpers. Dat is nu "Het Sterke"; het gaat niet over Oudorp, maar over De Zijpe!

Hoe komt nu een boek over De Zijpe in Oudorp?

Op de laatst beschreven bladzijde van het boek is geschreven:

"Op folio 39 staat getekend Jacob Wayboer. Vrij zeker kan men veronderstellen, dat het de vader was van mijn grootvader Dirk Wayboer. Getekend D.C.wayboer 6.11.1815."

Deze D.C.Wayboer is niet zo maar een Oudorper. In 1817 heet hij schout en secretaris der gemeente en in 1842 bij zijn overlijden is hij notaris en burgemeester. Hij overlijdt vrij plotseling mogen we aannemen; op 23 augustus 1842 tekent hij de laatste overlijdensacte t.n.v. Klaas Zuurbier en op de 28e wordt zijn overlijden opgetekend. Hij is dan 56 jaar. Op folio 39 van het gaarboek staat 'een' Jacob Wayboer, of dat

de overgrootvader is van onze notaris en burgemeester is na een bliksem-onderzoek niet direct te bewijzen. Het tekent anders zijn vakmanschap als notaris om voorzichtig te schrijven: "Vrijzeker kan men veronderstellen", dus niet: "Kan men aannemen".

Hoe kwam het boek in het archief van de gemeente Oudorp?

Een mogelijkheid is, dat het hem door een Zijper inwoner (zijn vader is penningmeester van De Zijpe) gegeven is, omdat hij een functie bij het openbaar bestuur bekleedt en zijn overgrootvader in het boek wordt genoemd.

Het bezit begon wellicht als een privé-schenking, maar kwam door zijn plotseling overlijden in het archief van de overheid terecht, omdat de erfgenamen inzagen dat het geen roman uit zijn privé-bibliotheek was, al sloeg de inhoud er van niet op de gemeente Oudorp.

Hebt U een betere verklaring, dan hoort de redactie dat graag van U.

Als U in de geschiedenis van De Zijpe of in de daar wonende families geïnteresseerd bent, kunt U zeker iets van Uw gading vinden.

In het boek is per weg een opsomming gegeven van alle panden met hun bewoners of bestemming en de verschuldigde omslagen in de periode 1735-1747. Zo kunt U vinden, dat de bovengenoemde Jacob Wayboer aan de westzijde van St.Maartensbrug woont, naast de predikant en dat daar ook Dirk Blankendaal en Cornelis Geels wonen en dat daar ook de molenhuizen van de polders F en I staan. U vindt er als het ware de plattegrond van de Zijpe in terug. Het boek opent met: "Beginnende van het Jacobsluisje af tot aan de Burgerbrug", daar blijken dan 36 bouwsels te staan.

Dan komt de oostzijde van Schagerbrug met 12 grote en of wat kleine huizen en zo gaat het verder.

Omdat U de plattegrond en de bewoners van De Zijpe nooit in het archief van Oudorp zou zoeken, meenden wij dat we in ons afdelingsblad aandacht moesten schenken aan dit "sterke stuk".

\*\*\*\*\*

OPROEP.....OPROEP.....OPROEP.....OPROEP.....

Wie kent nog de oude veldnamen van de polder  
Oudorp????????

EN

wie kan deze op kaart localiseren....???

Alle informatie is welkom....

Frieseweg 12, 1823 CD Alkmaar, tel: 072.124755.

DE SLUISWACHERS VAN DE "ZESWIELEN".

Gerepareerd aan de sluis of Zeswielen  
 twee bedsteden boven de kelder die  
 vergaan waren zodat de sluiswachter  
 en "sijn meide met bed en bulster"  
 in de kelder vielen.....

Stadsarchief Alkmaar  
 inv.nr.1840, Anno 1791.

Dit berichtje was aanleiding om eens dieper het archief in te duiken en wat meer over de sluiswachters van de "Zeswielen" aan de weet te komen.

Toen in het begin van de 17e eeuw sprake was van de droogmaking van de Heerhugowaard staken de Alkmaarders de koppen bij elkaar.

De Langedijkervaart, beginnende ongeveer bij de waterpoort in de buurt van het Luttk oudorp, liep naar de ringsloot van de in 1567 drooggemalen Zwijnsmeer in de barne van Oudorp, sneed de Munnikkenweg aldaar en liep langs de Vroonermeer naar de Langedijk.

Deze vaart, net goed genoeg voor platboomde vaartuigen, was hoognodig aan verbetering toe. Doch een verbinding met de aan te leggen ringvaart rondom een drooggelegde Heerhugowaard moest voorrang krijgen. Men begon in Oudorp gronden aan te kopen en boog zich over de plannen om het verschil in waterpeil op te heffen.

Er zou een sluis nodig zijn, die bij eb in werking kon treden, om het overtollige water kwijt te raken. Voor de scheepvaart was een overtoom van groot belang, de sluis kon niet altijd geopend worden en men gebruikte overhalen of overtoemen om schepen over een dam of dijk te winden. Zo'n overtoom bestond uit een helling, met rollers belegd, middels een lier 'een soort grote klos' werd een schip over de rollers in beweging gebracht.

Aan beide einden van 'de klos' zaten grote raderen of wielen. Er stonden drie van zulke overtoemen. Zij hebben het gebied de naam "Zeswielen" meegegeven. De molens hebben met de naamgeving niets, maar dan ook niets te maken.

Maar nu terug naar 1625. Op die datum staat in de kroniek van Fasel:

-Is de nieuwe sloot geschoten van Jan Boyes tot Alkmaar toe met de nieuwe sluis tussen Alkmaar en Huiswaard, opdat schuiten zouden mogen binnendoor varen naar Alkmaar-.

"Jan Boyes", waarschijnlijk genoemd naar een overwinder, was een overtoom, die de scheepvaart verbinding verzorgde tussen de Heerhugowaard en de Schermer. Hij lag aan de zuidwest hoek van de Heerhugowaard op de Huijgendijk. Vandaar uit liep een watertje richting Vroonermeer, de Jan Boyesvaart. Dit water werd uitgediept en verlengd tot aan de Rekerdijk, ongeveer op 't punt, waar nu de huidige Frieseweg eindigt.

In de Rekerdijk werden drie overtomen geplaatst.

In een proces over keuren en schouwen [collectie aanwinsten inv.nr.19 blz. 714 e.v.] staat, dat de overtoom "De Zeswielen" gelegen is in de Rekerdijk. In datzelfde proces verklaart Willem Cornelisz, bewaarder van de overtomen in de Rekerdijk, dat hij reeds overwinder was geweest toen de overtomen nog dicht bij Alkmaar lagen aan de "Oudorpervaart" en bij het verpachten van de overtomen wel wist 'dat zij op geen minder hoogte dan de eerst vermelde waren gelegd'.

De sluis en de overtoom werden door Alkmaar onderhouden en verpacht. [Stadsarchief inv.nr.2269].

Willem Cornelisz, zo juist genoemd is de eerste pachter. In een acte d.d. 30 oktober 1628 wordt hij bewaarder van de schutsluis en de nieuwe overtoom "de Zeswielen" genoemd.

De acte handelt over het recht van Oudorp om Alkmaar te laten betalen voor het onderhoud van de vaart en de Zeswielen. Voor Oudorp tekenen Cornelis Adriaansz Lanst en Jan Hillebrandsz.

De sluiswachter had zich te houden aan zijn reglementen, die verscheidene bladzijden besloegen. Hij had ook rechten. Want -'de pachter zal mede genieten de schapenweidinge op de dijk van de stadsvaart naar Jan Boyes, mits die uit de schouw houdend, maar de pachter zal gehouden wezen te betalen zijn jaarlijkse pacht ende huuringe precieselijk alle maanden in vrij zuiver geld en sonder eenig corting daarop te doen aan de ontvanger deser stede'-.

Allert Maartensz was anno 1659 de nieuweschutter en sluiswachter van de Zeswielen. [stadsarch.inv.nr.1886]

In een acte van dat jaar vermelde hij het schutten van 2253 met zand beladen vletten.

Willem Bernardus Bourgeois, wonend op de Geest, pacht voor zes jaar het huis, sluis en overtoom op 16 maart 1674. De pacht prijs per jaar bedroeg f 1285,--. Zijn borgen waren Pieter Jansz Precies en Cornelis cornelis Stamme. Op 30 augustus 1678 dient hij een rekening in voor verteringen bij hem gedaan tijdens de besteding voor het uitdiepen van de Langedijkervaart van de Zeswielen af tot aan de St.Pancras brug.

In 1680 tekent Bourgeois weer bij voor zes jaar. De pacht-

prijs is nu f 1050,--. de heren Jan en Gerrit Broekhuizen hebben zich voor die tijd borg gesteld. Op deze overeenkomst staat ook een handtekening van P.A.Grop. Heeft deze laatste voor Bourgeois waar genomen? Volgens stadsarch. inv.nr.423 folio 33 betaalt

Jannetje Floris, gewezen weduwe van W.de Bourgeois in 1685 de pachtsom van f 1050,--. En ene

Pieter Adriaansz. is betaler van f 1050,- in 1715. [Stadsarch.inv.nr.453]. Het sluishuisje bij de Zeswielen is 68 voet, 5 duimen lang en de breedte is 53 voet. De boet is 53 voet lang en 16 voet breed, mitsgaders een secreet annex. Het staat kadastraal bekend onder nr.56, sectie A. n.224 en wordt genoemd 'huis en stal aan de Zeswielen'. Jan Jacobsz Spit diende Anno 1704 een rekening in voor metselwerk, pannen insteken en strijken.[Stadsarch.inv.nr 1836, folio 12].

Claas Nierop is de nieuwe pachter. Hij heeft ingeschreven op een zes jaar durend pachtcontract d.d. 24.1.1722. De pacht prijs is gestegen tot f 1875,-- per jaar. Voor 't eerste jaar staan als borgen genoteerd de heren Pieter Clock en Dirk Kuytman. Voor 't tweede jaar Jacob de Vos en A. de Haas. Nierop is in 1743 nog steeds pachter. De pacht prijs is nu f 1300,--. Komt dat door de brieven die hij aan zijn heren verpachters schrijft? Daarin klaagt hij zijn nood, dat de boeren, die anders ieder met hun eigen schuit naar Alkmaar voeren, nu met drie of vier tegelijk hun waren vervoeren en hij zodoende een flink deel van zijn inkomsten uit de schutgelden mist. Zijn borgen zijn in die jaren Jan Gouwe, wijnkoper en Gerrit Aartsen, brouwer, beiden uit Alkmaar.

In een andere brief klaagt Nierop, die nu al meer dan twintig jaar pachter is, dat de laatste winter, door verval in de schipperij en vaart in de overtoom nu nog niet een vierde deel passeert en nu het de Ed.Gr.Mog. Heren heeft behaagd om de schippers van de ordinaire trekschuiten, varende van Alkmaar naar Hoorn en weer terug, die dagelijks op hetzelfde uur afvaren, vrijstelling te verlenen van schutgelden en dus geen duit betalen, dat hij nu een jaarlijkse som mist van f 54:12 en dit nu al voor 5 jaar. Aangezien hij maandelijks f 125,-- moet opbrengen en nog geen f 60,-- heeft ontvangen en dus de pacht niet kan opbrengen en al 12 maanden achter is.

Bovendien kan hij ook geen rollen en touwen onderhouden, dat tevens tot zijn taak behoort.

Nierop is dan 56 jaar.

Ondertussen vermeld Fasel in zijn kroniek op 7.3.1757: -Hebben zij begonnen de Zeswielen ofte drie overtoemen, staande en gelegen een weinig buiten de Friese poort even voorbij de verbrande zaagmolen af te breken, om een ofte twee wielen in de plaats te stellen. Oordelende [volgens sentiment van Albert Panders, stadstimmerbaas] met deze twee wielen de kleine vaartuigen komende van Langedijk, mitsgaders alle de schuitjes varende van St. Pancras, [voor welke geen andere passage naar de stad open is] hiermede over te halen, werdende deze overtoom, nevens de doorschutting door het sluisie, op deze zijde van het huis gelegen, met het woonhuis cum annexis bij burgemeesteren der stad Alkmaar voor f 1500,- jaarlijks verpacht. Op 24 juni 1757 is het eerste vaartuig over de nieuwe overtoom gewonden, waarvan de le steen gelegd werd door Jan en Salomon, de zoontjes van de stadstimmerbaas Jan Panders, op 21 april van dat jaar-.

Cornelis Niedorp vinden we op een rekening van het jaar 1768. er is dan een aanbesteding van het uitdiepen van de vaart. deze werd bij openbare veiling gedaan in de herberg, van ouds genaamd: "De Zeswielen", benoorden de stad Alkmaar in de jurisdictie van Oudorp. Op die rekening vinden we zijn handtekening met de woorden: "Aldus geveild door Cornelis Niedorp 5.5.1768". In een andere rekening noemt hij zich schout en bode van Oudorp en kastelein van de zeswielen.

Klaas Reyersz Dam, wonend westdijk in de Schermer is in 1780 sluiswachter voor een pacht prijs van f 1860,-- per jaar. Voor de tijd van drie jaar. Zijn borgen zijn Jacob Pannekeet en Adrianus Molenaar. Doch

Arie jansz kluit betaalt op 29 december 1781 de pacht, die hij in 1784 weer aanneemt voor de prijs van f 1125,-- per jaar. Duur weer voor drie jaar. In 1782 verzoekt hij -'dat de stal mag worden verdekt en 't woonhuis aan de Noord Oostzijde wat mag worden ingestopt. Er worden geen borgen genoemd, wel in 1787, als Arie jansz Kluit op 20 november van dat jaar de pacht van f 1125,--. Die borgen waren Adrianus Molenaar en Jacob Verhoeve. Dan overlijdt Kluit en wordt te hulp geroepen. Die tekent voor drie jaar op 22 november 1787.

Jan Volkers

Er worden geen borgen en geen pachtprijs genoemd. de mogelijkheid bestaat dat deze dezelfde zijn als van zijn voorganger.

Cornelis Oudes

is voor f 970,-- per jaar vanaf 1796 genoemd als pachter van de sluis en overtoom. Jacob Pannekeet en Jan Oudes zijn z'n borgen. Ook in 1813 is Cornelis Oudes de pachter, de pachtprijs is dat jaar f 1155,--.

We vinden een aankondiging van een openbare veiling gedateerd 29 december 1818. [Secretarie arch. inv.nr.1717]. Dan wordt bij opbod verhuurd en verpacht voor drie jaar het huis, schutsluis en overtoom "De Zeswielen" aan de Zuider-Rekerdijk te Oudorp, benevens het recht tot schutten en overhalen van de gezegde overtoom, alsmede het recht van beweiding der dijk langs de vaart dezer stad tot aan de brug bij de overtoom, genaamd Jan Boyes overtoom. Voor f 550,- per jaar werd Cornelis Oudes weer de pachter. Cornelis Bakker, broodbakker op de Huijgendijk en Jan Oudes, landbouwer te Zuid-Scharwoude waren zijn borgen.

Grietje Houtkoper, weduwe van Cornelis Oudes pacht op 28 december 1821 voor een prijs van f 820,-- per jaar. IJff Brouwer, landman te Graft en Jan Oudes, landbouwer te Zuid-Scharwoude zijn haar borgen.

Nu staat de hele procedure vermeld. De verpachting geschiedt bij opbod en afslag. De schipper Theunis Stam, te Oudkarspel komt bij de opbod tot een prijs van f 1405,--. We zijn dan aangeland op 4 december 1849.

Pieter Admiraal

, landbouwer te Oudorp meent af op f 1455,-- per jaar. Zijn borgen zijn Albert Dam, landman in de schermer en Sijmen Dirksz Admiraal, landbouwer in Akersloot. Ook in 1853 op 27 juli meent Pieter Admiraal af. nu op f 1100,-- per jaar. Arie Butter van Koedijk was bij de opbod tot een prijs gekomen van f 975,--. De borgen van Pieter waren dezelfde als in 1849.

Jan van duin

De sluis en overtoom kregen het kadastrnr. A 314, het huis A 224. Bij een nieuwe aanbesteding slaat Jan Visser, landman te Oudorp toe bij de prijs van f 1030,--. Maar te Obdam heeft afgeslagen bij een prijs van f 1080,--. Het is het jaar 1856. Als borgen zijn genoteerd Pieter Wester, landman te Oudorp en Klaas Mul, landman in de Schermer.

In 1862 is de hoogste bieder een aannemer uit Bergen, Jacob Oldenburg biedt dan f 1360,-- per jaar.



abraham johannes stikkel, een grutter uit Alkmaar, meint echter af bij f 1480,--. De heren Jacob Houtkoper, landman uit de bedijkte Schermer en Claas de Veer, wijnkoper uit Alkmaar hebben zich borg gesteld.

De Alkmaarse landman Klaas van der Oord kwam bij het opbieden tot f 1.110,--. Bij de afslag was het

Arie visser, landman te Oudorp die 'mein' riep bij f 1.170,--.

Jan Visser, landman te St.Pancras en Cornelis Visser, landman te Koedijk waren zijn borgen. d.d.1868.

Jacob Ruyter, melkverkoper in alkmaar heeft in 1874 de pacht voor een prijs van f1650,- per jaar, nadat Arie Visser f 1280,-- had geboden. de genoteerde borgen zijn Jacob de Jong, landman in Hensbroek en Abraham van der Deure, landman in alkmaar.

Bij het ter perse gaan van dit nummer zijn nog niet alle pachters bekend. Wel weten we dat nog in 1908 de stal en woning een verbouwing hebben gekregen. Waarschijnlijk zal in het volgend nummer de rest van de sluiswachters aanbod komen.

Aan u blijft nog de vraag: "Wie zakte nu met 'sijn meide' door de vloer van de bedstede?"

\*\*\*\*\*

Hollands Noorderkwartier is een uitgave van de gelijknamige afdeling van de Nederlands genealogische Vereniging.

Redactie: A.de Reus-Vredenburg; C.F.van der Veer; W.J.Hermanus-Schipper; en A.Stierp-Impink.

Correspondentieadres: Mevr.A.de Reus-Vredenburg. Frieseweg 12, 1823 CD Alkmaar. Tel: 072-124755.

Heeft U ook een leuk, wetenswaardig of interessant artikeltje? Stuur U het dan vóór 15 november 1988.

Plaatsing van ingezonden artikelen geschiedt buiten verantwoordelijkheid van de redactie, die zich het recht voorbehoudt, artikelen zonodig in te korten.

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

N.G.V. Sect. Ald.  
**HOLLANDS NOORDERKWARTIER**  
Mevr. A. Sierp-Impink  
Post. H.C. Maalstraat 4  
1829 BK ALKMAAR OUDORP

**PORT BETAALD  
PORT PAYÉ  
ALKMAAR**